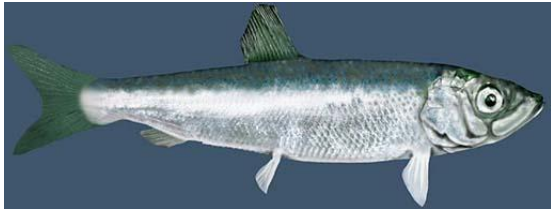

OP HET STRAND

informatie: kustdieren

vissen:

sprot

Sprot is een kleine haringachtige. Grote scholen sprotjes van rond de 10 centimeter zwemmen in de bovenste waterlagen, op zoek naar plankton. De grootste sprotjes zijn 18 centimeter lang en 6 jaar oud. Sprot wordt vooral door de industrievisserij gevangen voor de productie van vismeel. Andere vissen en vogels eten veel sprot. Voor menselijke consumptie wordt sprot soms gerookt, de vis wordt dan 'kielersprot' genoemd. Sprot is één van de weinige vissen in de Noordzee waar het goed mee gaat. Al sinds 1990 worden vrijwel jaarlijks sterke tot zeer sterke jaarklassen geboren.

spiering

Spieringen worden ook wel komkommervisje genoemd, want ze ruiken naar komkommer. Deze vissen kunnen zowel in zoet als in zout water leven. Er bestaan twee vormen; de 'zeespiering' en de 'binnenspiering'. De 'zeespiering' groeit op in zout water en trekt naar zoet water voor de voortplanting. Deze vorm kun je dus vinden in zee en in zoete wateren die in verbinding staan met zee. De 'binnenspiering' brengt zijn hele leven door in zoet of brak water, vooral in grote binnenmeren.

schar

De schar hoort bij de familie van de platvissen. Hij kan maximaal 40 centimeter lang en 1000 gram zwaar worden. De vis is populair bij zeevissers die vanaf het strand vissen. Ze hebben een voorkeur voor vis als aas, maar worden ook aan zeepier gevangen. Ze komen voor in wat dieper water dan de bot.

zeenaald

Twee soorten zeenaalden, de grote (tot 50 centimeter) en de kleine zeenaald (tot 20 centimeter), komen algemeen voor in de getijdengebieden en het kustwater. De grote is iets algemener en komt meer voor in de diepere geulen van getijdengebieden. Zeenaalden leven vooral tussen wieren en zeegras en kunnen dan ook vaak gevonden worden in poeltjes op begroeide zeedijken en strekdammen. Ze eten kleine kreeftachtigen en vislarven, die ze in hun bekje naar binnen zuigen. Zeenaalden doen aan broedzorg: de mannetjes dragen de eieren en larven (in juni en juli) met zich mee in een broedbuidel.

Kreeftachtigen:

kleine heremietkreeft

Net als andere heremietkreeften leeft de kleine heremietkreeft in een leeg slakkenhuis om het weke achterlijf te beschermen. Hun linkerschaar is veel groter dan de rechter. Bij de gewone heremietkreeft is dat andersom. Daarnaast is de kleine heremietkreeft grijs van kleur en niet oranje-rood, zoals de gewone heremietkreeft. De kleine heremietkreeft is een goed voorbeeld van wat biologen een invasiesoort noemen. Het ene jaar komen ze massaal voor, het andere jaar zijn het er maar een paar. Dat hangt samen met de temperatuur van het zeewater.

heremietkreeft

Heremietkreeften hebben een 'bloot' achterlijf. Alleen de voorkant van hun lijf heeft een echt pantser. Om hun blote achterlijf tegen hongerige dieren te beschermen, verstoppen ze het in een leeg slakkenhuis. Het hele achterlijf verdwijnt daarin, alleen de kop, de looppoten en de stevige scharen steken nog uit de opening. Bij gewone heremietkreeften is de rechterschaar groter dan de linkerschaar, bij kleine heremietkreeften is dit precies andersom. Omdat de heremietkreeft wel groeit, maar zijn slakkenhuisje niet, moeten een heremietkreeft regelmatig op zoek naar grotere behuizing. Kun je ze in het begin van hun leven nog in alikruiken vinden, al gauw voelen ze zich beter thuis in het slakkenhuis van een wulk. Op slakkenhuisjes die bewoond worden door heremietkreeften vindt je vaak zeerasp, een poliepenkolonie.

garnaal

Garnalen komen in grote hoeveelheden voor in de kustzone en getijdenwateren omdat ze prima zijn aangepast aan de sterk wisselende omstandigheden. Het zijn alleseters die kunnen profiteren van het rijke aanbod aan kleine diertjes, maar ze eten ook resten van dode planten en dieren, en uitwerpselen. Ze zijn heel mobiel zodat ze steeds weer kunnen verhuizen naar de plekken waar het stromende water het meeste voedsel heeft bijeengebracht. Als het te koud wordt, verhuizen ze naar warmer, dieper water. Veel grote zeedieren, en ook mensen, eten graag garnalen.

strandkrab

De strandkrab is de krabbensoort die je het meeste tegenkomt aan de Nederlandse kust. De krab hoort thuis in de Noordzee, maar heeft zich in korte tijd over de hele wereld verspreid. In verband met de invasie van Europese strandkrabben in Amerikaanse wateren staat deze soort op de 18e plaats op de lijst van de 100 schadelijkste indringers ter wereld. Aan zee hoef je niet lang te zoeken om er één te zien. Vogels kunnen ze ook makkelijk vinden, vaak worden er tijdens laag water flink wat krabben opgegeten. De strandkrabben zelf zijn de 'vuilnismannen van de zee', ze eten alles wat dood of ziek is. Op het wad eten ze allerlei bodemdieren.

zeepok

De gewone zeepok is de meest voorkomende zeepok langs de Noordzeekust. De vorm is erg afhankelijk van de groeiplaats. Ze kunnen er uit zien als een plat kegeltje. Als ze in een dichte kluit bij elkaar leven worden ze langwerpiger. Ook in naden en kieren tussen stenen raken ze vaak bekneld tussen hun burens en groeien ze omhoog. Bijzonder feitje: bij de Noordpool in de buurt bevriest de zee vaak. Larven van de gewone zeepok komen dan vast te zitten in het ijs en bevriezen ook. Ze kunnen echter enkele weken als ijsklontje overleven. Als ze eenmaal ontdooien leven ze gewoon verder. De gewone zeepok kan zich vastzetten op alles wat hard is en in de getijdenzone te vinden is, zoals stenen, hout, ijzer, schelpen, en op grotere dieren zoals krabben. Ze hechten zich ook soms op grote bewegende dieren en objecten, bijvoorbeeld boeien, schepen en walvissen.

alijkruik

Alijkruiken kun je langs de hele kust vooral op de dijken vinden. Wanneer een alijkruik over een hard oppervlak kruipt laat hij slijmsporen achter. In dit slijm blijven algen plakken. Andere slakjes, bijvoorbeeld wadslakjes, maken hier gebruik van en begrazen de slijmsporen van de alijkruik. Als je een alijkruik oppakt, verstopt hij zich in zijn huisje. Als je er een paar tegelijk pakt en ze in je hand tegen elkaar schudt, komen ze tevoorschijn. Ze denken dan dat het hoogwater is en ze in het water terecht zijn gekomen

zeester

Als je een levende zeester op je natte hand legt, zuigt hij zich snel vast met zijn zuignapjes. Als je hem dan los wil maken, kost dat je flink wat moeite. Ze kunnen met die sterke zuignapjes zelfs mosselen openen. De zeester gebruikt zeewater om de zuigvoetjes aan te sturen. Op de bovenkant van de zeester zit een glad vlekje met kleine gaatjes erin, dit is zijn waterfilter. De mond van de zeester zit aan de onderkant, en zijn anus in het midden op de bovenkant.

Kwallen:

kompaskwal

De kompaskwal heeft v-vormige bruine strepen die vanaf het midden van de 'hoed' naar de buitenste rand lopen. Ze hebben lange tentakels waar ze gemeen mee kunnen steken. De vangarmen rond de mondopening van de kwal lijken op een bruidssluier. Ze zijn veel langer dan de tentakels. Een kompaskwal begint zijn leven als mannetje maar verandert tijdens zijn leven in een vrouwtje.

blauwe haarkwal

De blauwe haarkwal is een middelgrote, platte kwal. Aan de rand van de schijf zitten lange haarachtige tentakels, waarmee de kwal gemeen kan steken. Blauwe haarkwallen komen vaak bij de kust in de buurt als de wind uit het oosten waait. Ze kunnen 's zomers voor overlast zorgen. Dit is vervelend voor de badgasten.

rode haarkwal

Rode haarkwallen zijn zeldzaam in de Noordzee. Aan de rand van de schijf zitten lange haarachtige tentakels, waarmee de kwal gemeen kan steken. Die tentakels kunnen meters lang worden! Een aantal dieren die tegen het gif kunnen leven het liefste dicht bij de kwal in de buurt. Die schrikt vijanden af, en zo wordt de kwal een veilig thuis. Roodachtige exemplaren van de blauwe haarkwal worden vaak voor de rode haarkwal aangezien.

oorkwal

Oorkwallen leven vaak in grote groepen in zee. Je kunt de oorkwal herkennen aan de vier 'oren' in het midden. Dit zijn de geslachtsorganen van de kwal. Ze zijn bij de mannetjes wit en bij de vrouwtjes roze. Oorkwallen hebben korte tentakeltjes aan de rand van de schijf en vier korte vangarmen rond de mond. Voor kleine zeedieren zijn de tentakels van een oorkwal giftig, maar mensen hebben er geen last van, omdat de netelcellen niet door onze huid heen kunnen steken.

zeedruif

Soms ligt het strand bezaaid met slappe bolletjes gelei. Ze zijn zo groot als een druif, en zo heten ze dan ook: zeedruifjes, uit de familie van de ribkwallen. Dat zijn geen echte kwallen. Het zijn zelfs geen holtedieren, omdat ze een ingewikkelder darmkanaal hebben dan de holtedieren. Ze prikken niet. De ribben bestaan uit rijen met kamvormige plaatjes. Ieder kamplaatje bestaat weer uit trilharen, waarmee ze slagbewegingen kunnen maken.

zeepaddestoel

De zeepaddestoel wordt ook wel bloemkoolkwal genoemd. In tegenstelling tot de andere soorten is het een bolle kwal, met een blauwe kleur. Ze kunnen zo groot als een voetbal worden. Deze kwal heeft geen tentakels. Zijn acht vangarmen zijn wel goed zichtbaar. Deze hangen vanaf de mondopening naar beneden en zien eruit als een bloemkool. Zeepaddestoelen steken niet.